

Саветодавна комисија за људска права

ТСС зграда Д-12, седиште мисије УНМИК-а, Приштина, Косово, електронска пошта hrar-unmik@un.org, телефон +381 (0)38 504 604 локал 5182

МИШЉЕЊЕ

Датум усвајања: 29. мај 2014. године

Предмет бр. 80/09

Недељка КЉАИЋ

против

УНМИК-а

Саветодавна комисија за људска права, на заседању одржаном 29. маја 2014. године, уз присуство следећих чланова:

Марека Новицког, председавајућег
Кристин Чинкин
Франсоаз Тулкенс

Уз помоћ

Андреја Антонова, извршног службеника

Узевши у обзир изнад поменућу жалбу, уложену сагласно члану 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права,

Након већања, доноси следеће закључке и препоруке:

I. ПОСТУПАК ПРЕД КОМИСИЈОМ

1. Жалба је уложена 6. априла 2009. године и уписана је 30. априла 2009. године.
2. Дана 8. децембра 2010. и 2. марта 2011. године, Комисија је од жалиоца затражила додатне информације. Није добијен никакав одговор.

3. Дана 29. децембра 2011. године, жалба је прослеђена Специјалном представнику Генералног секретара (СПГС)¹ како би се добиле примедбе УНМИК-а на прихватљивост жалбе. Дана 17. јануара 2012. године, СПГС је доставио УНМИК-ов одговор.
4. Дана 10. маја 2012. године, Комисија је прогласила жалбу прихватљивом.
5. Дана 15. маја 2012. године, Комисија је проследила своју одлуку СПГС-у и затражила УНМИК-ове примедбе на меритум жалби, као и копије истражних списа који се односе на предмет.
6. Дана 27. марта 2014. године, СПГС је доставио УНМИК-ове примедбе на меритум жалби, заједно са релевантном документацијом.
7. Дана 22. априла 2014. године, Комисија је од УНМИК-а затражила да потврди да ли се објављивање списа у вези са предметом може сматрати коначним. УНМИК је доставио свој одговор истог дана.

II. ЧИЊЕНИЦЕ

A. Општи преглед догађаја²

8. Предметни догађаји су се одиграли на територији Косова након успостављања Привремене управе мисије Уједињених нација на Косову (УНМИК), јуна 1999. године.
9. Оружани сукоб током 1998. и 1999. године између српских снага с једне стране и Ослободилачке војске Косова (ОВК) и других оружаних групација косовских Албанаца с друге стране добро је документован. Након неуспеха међународних напора за решавање сукоба, 23. марта 1999. године, Генерални секретар Северно-атлантског споразумног савеза („НАТО“) објавио је почетак ваздушних напада на Савезну Републику Југославију (СРЈ). Ваздушни напади су почели 24. марта 1999. године, а окончани су 8. јуна 1999. године, када је СРЈ пристала да повуче своје снаге са Косова. Дана 9. јуна 1999. године, Међународне безбедносне снаге (КФОР), СРЈ и Република Србија потписале су „војно-технички споразум“ у ком су се сагласиле о повлачењу СРЈ са Косова и присуству међународних безбедносних снага након доношења одговарајуће резолуције Савета безбедности УН-а.

¹Списак скраћеница и акронима коришћених у тексту налази се у приложеном Прилогу.

² Списи на које се Комисија позива при навођењу овог општег прегледа догађаја су следећи: ОЕБС, „Како виђено, тако речено“, 1. том (октобар 1998 – јун 1999.) и 2. том (14. јун – 31. октобар 1999.); тромесечни извештаји Генералног секретара УН-а о Привременој управи мисије Уједињених нација на Косову; Годишњи извештаји полиције УНМИК-а (2000, 2001.); Фонд за хуманитарно право „Отмице и нестанци не-Албанаца на Косову“ (2001.); Фонд за хуманитарно право „Косовска књига памћења“ (<http://www.kosovomemorybook.org>); УНМИК-ова канцеларија за нестала лица и судску медицину, Извештај о активностима 2002-2004; Европски суд за људска права, *Бехрами и Бехрами против Француске и Сарамати против Француске, Немачке и Норвешке*, бр. 71412/01 и 78166/01, одлука од 2. маја 2007; Међународна комисија за нестала лица, „Ситуација на Косову: попис“ (2010.); подаци које је издао Високи комесар Уједињених нација за избеглице (доступни на адреси www.unhcr.org) и Међународни комитет Црвеног крста (доступни на адреси <http://familylinks.icrc.org/kosovo/en>).

10. Дана 10. јуна 1999. године, Савет безбедности УН-а усвојио је Резолуцију 1244 (1999). Поступајући сходно Поглављу VII Повеље УН-а, Савет безбедности УН-а одлучио је да распореди међународне безбедносне снаге и цивилне представнике – КФОР, односно УНМИК – на територију Косова. Сходно Резолуцији Савета безбедности 1244 (1999), УН-у је дата пуна законодавна и извршна власт за привремену управу на Косову, укључујући спровођење правде. КФОР је имао задатак да успостави „безбедну средину у којој избегла и расељена лица могу безбедно да се врате кући“ и привремено обезбеди „јавни ред и мир“ све док међународни цивилни представници не буду могли да преузму одговорност за овај задатак. УНМИК се састојао из четири главне компоненте или стуба којима су руководиле Уједињене нације (цивилна управа), Високи комесар Уједињених нација за избеглице (хуманитарна помоћ, која је постепено окончана јуна 2000. године), ОЕБС (успостављање институција) и ЕУ (реконструкција и привредни развој). Сваки стуб је био под управом СПГС-а. Резолуцијом Савета безбедности УН-а 1244 (1999) УНМИК је овлашћен да „унапреди и штити људска права“ на Косову у складу са међународно признатим стандардима у погледу људских права.
11. Процене у погледу утицаја сукоба на расељавање популације косовских Албанаца крећу се од приближно 800.000 до 1,45 милиона. Након усвајања Резолуције 1244 (1999), већина косовских Албанаца који су побегли, или били насилно избачени из својих кућа током сукоба од стране српских снага, вратила се на Косово.
12. У међувремену, припадници неалбанске заједнице – углавном, али не само, Срби, Роми и словенски муслимани, као и косовски Албанци за које се сумња да су сарађивали са српским властима – постали су мета распрострањених напада од стране наоружаних групација косовских Албанаца. Тренутне процене у вези са бројем расељених косовских Срба крећу се између 200.000 и 210.000. Док је већина косовских Срба и другог неалбанског становништва побегла у ужу Србију и суседне земље, они који су остали постали су жртве системских убистава, отмица, насумичног притварања, сексуалног и родног насиља, пребијања и злостављања.
13. Иако постоји спор око бројки, процењује се да је више од 15.000 лица усмрћено или нестало током и одмах након косовског сукоба (1998-2000. године). Више од 3000 етничких Албанаца и око 800 Срба, Рома и чланова других мањинских заједница нестало је током овог периода. Пронађено је више од половине несталих лица и њихови посмртни остаци идентификовани су до краја 2010. године, док се, од октобра 2012. године, 1766 лица и даље води као нестало код Међународног комитета Црвеног крста (МКЦК).
14. Од јула 1999. године, у склопу напора да се на Косово врати спровођење закона у оквиру владавине права, СПГС је затражио од држава чланица УН-а да подрже постављање 4718 чланова међународне полиције као цивилне компоненте УНМИК-а. Задатак полиције УНМИК-а био је да саветује КФОР у вези са полицијским питањима док полиција не добије довољан број чланова да преузме пуну одговорност за спровођење закона и да ради на развоју косовске полицијске службе. До септембра 1999. године, приближно 1100 међународних полицајаца распоређено је у УНМИК-у.
15. Распоредивање полиције УНМИК-а углавном је завршено до децембра 2000. године, са 4400 чланова особља из 53 земље, и УНМИК је преузео примарну одговорност за

спровођење закона у свим крајевима Косова осим у Митровици. Према годишњем извештају полиције УНМИК-а из 2000. године, њој је пријављено 351 киднаповање, 675 убистава и 115 силовања у периоду од јуна 1999. до децембра 2000. године.

16. Услед колапса управљања правдом на Косову, УНМИК је јуна 1999. године успоставио ванредан правосудни систем. Он се састојао од ограниченог броја домаћих судија и тужилаца и функционисао је све до почетка рада редовног правосудног система, јануара 2000. године. Фебруара 2000. године, УНМИК је одобрио именовање међународних судија и тужилаца, најпре у области Митровице, а касније широм Косова, да би ојачао домаћи правосудни систем и гарантовао његову непристрасност. Од октобра 2002. године, домаћи правосудни систем састојао се од 24 међународних и 341 домаћег судије и тужиоца. Јануара 2003. године, Генерални секретар УН-а, при подношењу извештаја Савету безбедности о спровођењу Резолуције 1244 (1999) констатовао је да систем полиције и правосуђа на Косову у то време „добро функционише“ и да је „одржив“.
17. Јула 1999. године, Генерални секретар УН-а изјавио је у извештају Савету безбедности да УНМИК већ сматра да је питање несталих лица посебно акутан проблем у погледу људских права на Косову. Новембра 1999. године, при полицији УНМИК-а је основана Јединица за нестала лица (ЈНЛ), која је била задужена за истраживање могуће локације несталих лица и/или гробних места. ЈНЛ, заједно са Централном јединицом за кривичну истрагу (ЦЈКИ) полиције УНМИК-а, а касније наменска Јединица за истрагу ратних злочина (ЈИРЗ), била је одговорна за кривичне аспекте предмета несталих лица на Косову. Маја 2000. године, успостављена је Комисија за проналажење и идентификацију жртава (КПИЖ), којом председава УНМИК, ради проналажења, идентификације и предавања посмртних остатака. Од јуна 2002. године, новооснована Канцеларија за нестала лица и судску медицину (КНЛСМ) при УНМИК-овом Одељењу правде (ОП) постала је једини орган који је овлашћен да утврди где се налазе нестала лица, идентификује њихове посмртне остатке и врати их њиховим породицама. Почевши од 2001. године, на основу Меморандума о разумевању (МоР) између УНМИК-а и Међународне комисије за нестала лица (МКНЛ) са седиштем у Сарајеву, допуњеног додатним споразумом из 2003. године, МКНЛ је спроводио идентификацију посмртних остатака путем ДНК анализе.
18. Дана 9. децембра 2008. године, одговорности УНМИК-а у области полиције и правосуђа на Косову су престале, а Мисија владавине права Европске уније на Косову (ЕУЛЕКС) преузела је пуну оперативну контролу у области владавине права, након саопштења председника Савета безбедности Уједињених нација, 26. новембра 2008. године (S/PRST/2008/44), којим се поздравља даље ангажовање Европске уније на Косову.
19. Истог дана, УНМИК и ЕУЛЕКС су потписали МоР о модалитетима и правима и обавезама које проистичу из преноса УНМИК-ових предмета ЕУЛЕКС-у и повезаних списа који се тичу истрага, оптужница и других активности које су у току, а које су предузели УНМИК-ови међународни тужиоци. Убрзо након тога, потписани су слични споразуми у вези са списима којима су се бавиле међународне судије и полиција УНМИК-а. Сви споразуми су обавезивали ЕУЛЕКС да УНМИК-у пружи приступ документима који се односе на активности које су УНМИК-ови органи претходно предузели. Између 9. децембра 2008. и 30. марта 2009. године, сви списи кривичних

предмета које су поседовали УНМИК-ов ОП и полиција УНМИК-а требало је да буду предати ЕУЛЕКС-у.

В. Околности везане за отмицу и убиство г. Милана Радића

20. Жалилац је сестра г. Милана Радића.
21. Жалилац наводи да су 25. јуна 1999. године њеног брата, српску избеглицу из Хрватске са привременим пребивалиштем у Приштини, отели припадници ОВК испред хотела Божур у Приштини и да су га наредног дана убили.
22. Жалилац наводи да је отмица пријављена МКЦК-у, УНМИК-у и КФОР-у.
23. Име г. Милана Радића се налази на списку несталих лица који је МКЦК проследио УНМИК-у 12. октобра 2001. године, у погледу којих је МКЦК прикупио анте-мортем податке на територији уже Србије у периоду између 1. јула и 20. септембра 2001. године, као и у бази података коју је саставио УНМИК-ов КНЛСМ³. У ставци која се тиче г. Милана Радића у бази података на мрежи коју води МКНЛ⁴ 23. јун 1999. године наведен је као датум нестанка, а у другим релевантним пољима стоји: „Прикупљено довољно референтних узорака“ и „МКНЛ је доставио информације о овом несталом лицу надлежној институцији 25. фебруара 2005. године“.

В. Истрага

а) Достављање релевантних списа

24. Дана 27. марта 2014. године, УНМИК је Комисији доставио документа која су се претходно налазила код КНЛСМ-а, ЈНЛ-а и ЕУЛЕКС-а. Дана 22. априла 2014. године, УНМИК је потврдио Комисији да су објављени сви списи које је поседовао УНМИК.
25. Што се тиче објављивања података садржаних у списима, Комисија подсећа да је УНМИК Комисији ставио на располагање истражне списе ради разматрања уз обавезу чувања поверљивости података. У том погледу, Комисија мора појаснити да, иако њена процена овог предмета проистиче из детаљног разматрања доступне документације, објављује се само ограничен број информација из ње. Стога је у следећим пасусима наведен преглед релевантних истражних корака које су предузели истражни органи.

б) Потрага за жртвом, локација и предаја његових посмртних остатака

26. Према наводима из КНЛСМ-овог списка који је доставио СПГС, 12. јула 2000. године пронађени су неидентификовани посмртни остаци и извршена је њихова ексхумација са гробља Драгодан у општини Приштина. Дана 19. јула 2000. године, обдукцију неидентификованих остатака извршио је патолог Међународног кривичног трибунала за бившу Југославију (МКТЈ); патолог је попунио извештај са обдукције у коме се

³ База података КНЛСМ-а није отворена за јавност. Комисија јој је приступила у вези с овим предметом 28. маја 2014. године.

⁴ База података МКНЛ-а је доступна на адреси http://www.ic-mp.org/fdmsweb/index.php?w=mp_details&l=en (прегледано 28. маја 2014).

наводи да је узрок смрти „вероватно давлeње“. У извештају се такође напомиње да су „његове руке биле везане подвезом иза леђа, а око врата је било неколико намотаја беле лепљиве траке, која је могла представљати померен подвез, повез стављен преко уста или повез за очи“.

27. КНЛСМ-ов спис садржи ЈНЛ-ов Образац за анте-мортем идентификацију жртве, датиран на 18. септембар 2000. године, под бр. списка 2000-001554. Поред личних података и анте-мортем описа г. Милана Радића, у њему се налазе име, адреса и број телефона његове сестре, жалиоца. Спис такође садржи недатиран ЈНЛ-ов „Извештај о наставку случаја“, под бр. списка 2000-001233, у коме су наведени датуми када су службеници ЈНЛ-а добили додатне информације од жалиоца и МКЦК-а. Дана 11. октобра 2000. године, жалилац је ЈНЛ-у доставила додатне чињеничне податке у погледу отмице њеног брата. У Извештају се наводи: „Према сестриној причи, њен брат је отет 26. јуна 1999. године док је чекао свог пријатеља [С. С.] испред хотела БОЖУР у Приштини... Док су они чекали напољу, дошла су четворица мушкараца у црним ОВК униформама и одвела их. Од тада никада више нису виђени. Једна [особа] по имену '[С.]' била је сведок догађаја, али је сада напустила земљу у оквиру програма одласка избеглица у САД“. Како се наводи у Извештају, 9. јула 2001. године, ЈНЛ је од жалиоца узео додатне анте-мортем податке. У Извештају се такође наводи да је 2. маја 2002. године породица доставила фотографију.
28. Спис такође садржи документ КНЛСМ-а, датиран на 21. март 2005. године, под насловом „Потврда идентитета“, у коме је стајало да је МКНЛ доставио резултате подударних узорака костију и крви у погледу г. Милана Радића, добијених путем анализе ДНК. Такође, у Извештају је наведено да је патолог КНЛСМ-а обавио преглед посмртних остатака г. Милана Радића и да је упоредио анте-мортем и пост-мортем податке, као и да су резултати потврдили идентитет г. Милана Радића. Истог дана, 21. марта 2005. године, КНЛСМ је издао Уверење о идентификацији којим се потврђује да посмртни остаци припадају г. Милану Радићу, као и смртовницу у којој је наведено да је узрок његове смрти „вероватно давлeње“.
29. У КНЛСМ-овом спису је назначено да су 25. марта 2005. године посмртни остаци г. Милана Радића предати члановима његове породице; 26. марта 2005. године, чланови његове породице сахранили су посмртне остатке у Београду.

30. ЈНЛ је 16. новембра 2005. године затворио предмет.

с) Истрага у вези са починиоцем/починиоцима

31. Спис који је доставио УНМИК садржи ЈРЗ-ов „Извештај о анте-мортем истрази“, датиран на 5. децембар 2004. године, под бројем списка 0861/ИНВ/04 и са унакрсном референцом на предметни спис ЈНЛ-а бр. 2000/001554. У документу су дати исти подаци у погледу г. Милана Радића, а 26. јун 1999. године наведен је као датум његовог нестанка. Под насловом „Подаци о сведоку“ нису наведени никакви подаци, а под насловом „Осумњичени“ стоји „Нема“. У њему се наводи статус предмета „на чекању“. Под насловом извештаја „Историја предмета“ наводи се: „25. јуна 1999. године петоро или шесторо наводних припадника ОВК отело је НЛ из хотела Божур у Приштини. Инцидент је пријављен Међународном комитету Црвеног крста, извршен је његов упис...и отворен је ЈНЛ-ов досије“. Под насловом извештаја „Даља истрага“

такође се наводи: „Према наводима других особа које су живеле у хотелу, 25. јуна 1999. године, петоро или шесторо наводних припадника ОВК дошло је и одвело Радића. Породица је чула да је Радић био наводно одведен у Марксистички центар и да је тамо убијен. Постоји противречност у погледу датума нестанка НЛ. Према причи сестре НЛ, њен брат је отет 25. јуна 1999. године док је чекао са својим пријатељем [С. С.] испред хотела Божур. [Међународни полицијски службеник (МПС)] покушао је да контактира сестру НЛ, али то није било могуће“. У досијеу нема доказа да је МПС уопште обавио разговор са осталим лицима која су живела у хотелу.

32. У горепоменутом извештају налази се наслов „Испитани сведок“ у оквиру кога стоји да „у овом тренутку не постоје доступни сведоци за обављање разговора“. У извештају се закључује: „Након истрага, у овом тренутку није могуће пронаћи непристрасног сведока. Нема информација које указују на могућу локацију НЛ. Предмет треба да остане отворен и на чекању у оквиру ЈРЗ-а“.
33. Спис такође садржи неименовани штампани извод из ЈИРЗ-овог досијеа, датиран на 5. децембар 2007. године. У овом документу дати су неки подаци у погледу г. Милана Радића, а затим се наводи да је спис затворен. Спис садржи један коначан документ ЈИРЗ-а, датиран на 5. септембар 2008. године, под насловом „Извештај о прегледу анализе случаја“. Под насловом извештаја „Осумњичени“ наводи се „нема података“. Под насловом документа „Тренутни статус предмета“ стоји „Статус-затворен. Разлог-НЛ идентификовано. Датум идентификације - 21. март 2005.“ Под насловом документа „Коментари службеника који обавља преглед“, стоји да је дотични службеник дао предлог да статус предмета остане затворен.
34. Последњи документ у истражном спису је примерак захтева, без назначеног датума, упућеног Међународном тужиоцу Окружног јавног тужилаштва у Приштини за подизање кривичне тужбе против неидентификованих починилаца који су отели г. Милана Радића. У овом документу дат је још један податак који није био поменут ни од стране жалиоца ни у другим документима које је доставио УНМИК, конкретно, да су у тренутку отмице г. Милан Радић и С. С. живели у хотелу Божур и да су отети заједно. Из списка није јасно да ли је овај захтев поднет Окружном јавном тужилаштву у Приштини.

III. ЖАЛБА

35. Жалилац се жали на УНМИК-ов наводни пропуст да ваљано истражи отмицу и убиство г. Милана Радића. У том погледу, Комисија сматра да се жалилац позива на кршење процедуралног аспекта члана 2 Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП).

IV. ПРАВО

A. Наводно кршење процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЉП

1. Опсег разматрања Комисије

36. Пре него што започне разматрање меритума жалбе, Комисија би желела да разјасни домен свог разматрања.
37. При одлучивању о томе да ли сматра да је дошло до повреде члана 2 (процедуралног аспекта), Комисија узима у обзир постојећу судску праксу, нарочито ону Европског суда за људска права. Међутим, Комисија је такође свесна чињенице да се жалбе упућене њој значајно разликују од оних које су поднете Суду. Као прво, тужена страна није држава, већ привремена међународна територијална управа овлашћена да обавља привремене дужности на Косову. За УНМИК се не везују никакве сумње у погледу материјалних обавеза сходно члану 2 ЕКЉП. Друго, док су они који су осумњичени за наводна убиства и/или отмице недржавни актери у ограниченом броју предмета пред Европским судом, такви су сви осумњичени у предметима пред Комисијом, углавном, али не искључиво, повезани са сукобом. Комисија мора узети у обзир ове факторе при процени процедуралних позитивних обавеза међудржавне организације у погледу поступака учињених од стране трећих страна на територији над којом има привремену законодавну, извршну и судску контролу.
38. Комисија напомиње да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно следећим инструментима који се тичу људских права: Универзалној декларацији о људским правима, Европској конвенцији о људским правима и њеним протоколима, Међународном споразуму о грађанским и политичким правима (МСГПП), Међународном споразуму о економским, социјалним и културним правима, Међународној конвенцији о уклањању свих видова расне дискриминације, Конвенцији о уклањању свих видова дискриминације жена, Конвенцији против мучења и осталог окрутног, нечовечног и понижавајућег поступања или кажњавања и Конвенцији о правима детета.
39. Комисија такође напомиње да, према члану 1.2 УНМИК-ове Уредбе бр. 2006/12 од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права, Комисија „треба да проучи жалбе уложене од стране било које особе или групе особа које тврде да су жртве кршења (својих) људских права од стране УНМИК-а“. Из тога следи да једино поступци или пропусти који се могу приписати УНМИК-у леже у оквиру надлежности Комисије *ratione personae*. У том погледу, треба напоменути, као што је горе наведено, да од 9. децембра 2008. године, УНМИК више није спроводио извршну власт над косовским судским системом и системом за спровођење закона. УНМИК стога не сноси одговорност за било какво кршење људских права наводно почињено од стране тих тела. У погледу тога што се жалиоци жале на поступке који су се догодили након овог датума, они леже ван надлежности Комисије *ratione personae*.
40. Такође, Комисија наглашава да, што се тиче њене надлежности *ratione materiae*, из члана 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 следи да она може испитати само жалбе које се односе на наводно кршење људских права. То значи да она може да разматра само поступке или пропусти који су предмет жалбе због тога што нису у складу са међународним инструментима људских права наведеним горе у тексту (видети § 38). У конкретним случајевима убистава и нестанака под околностима опасним по живот, није улога Комисије да замени надлежне органе у истрази случаја. Њен задатак је

ограничен на разматрање ефикасности кривичне истраге таквих убистава и нестанака, у светлу процедуралних обавеза које проистичу из члана 2 ЕКЉП.

41. Комисија даље напомиње да, сходно члану 2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, она има правну надлежност једино над жалбама које се односе на наводна кршења људских права „до којих је дошло 23. априла 2005. или касније или су произашла из чињеница насталих пре овог датума, при чему су ове чињенице проузроковале континуирано кршење људских права“. Следи да догађаји који су се одиграли пре 23. априла 2005. године генерално леже ван надлежности Комисије *ratione temporis*. Међутим, у мери у којој такви догађаји проузрокују континуирану ситуацију, Комисија има надлежност да разматра жалбе које се односе на ту ситуацију (видети предмет Европског суда за људска права (ЕСЉП), Велико веће [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, бр. 16064/90 и остали, пресуда од 18. септембра 2009, §§ 147-149; ЕСЉП, *Кинар против Турске* [ВВ], бр. 25781/94, пресуда од 10. маја 2001, § 136, ЕКЉП 2001-IV).

2. Поднесци страна

42. Жалилац се жали, у суштини, на повреду права у вези са изостанком адекватне кривичне истраге отмице и убиства г. Милана Радића.

43. У својим примедбама на меритум жалбе, СПГС не оспорава чињеницу да је УНМИК имао одговорност да спроведе ефикасну истрагу отмице и убиства г. Милана Радића, у складу с општом обавезом обезбеђивања ефикасне примене домаћих закона којима се штити право на живот, која му је прописана Резолуцијом 1244 Савета безбедности УН-а (из 1999. године) (видети § 10 горе у тексту) и накнадно дефинисана Уредбом УНМИК-а бр. 1999/1 *о овлашћењима Привремене управе на Косову* и касније Уредбом УНМИК-а бр. 1999/24 *о закону примењивом на Косову* и чланом 2 ЕКЉП.

44. У том погледу, СПГС наглашава да ова обавеза проистиче из процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЉП-а спровођења ефикасне истраге у случају када смрт настане под сумњивим околностима које се не приписују државним актерима. Он тврди да, генерално, при разматрању тога да ли је УНМИК испунио своје процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЉП, Комисија мора узети у разматрање посебне околности на Косову у то време.

45. СПГС прихвата чињеницу да је г. Милан Радић отет под околностима опасним по живот. СПГС додаје да је јуна 1999. године, када је он отет, „безбедносна ситуација на Косову после сукоба била напета: КФОР је још увек радио на развоју снаге довољне за одржавање јавне безбедности и реда и мира и догодио се одређени број озбиљних кривичних инцидената чије су мете били косовски Срби, укључујући отмице и убиства“.

46. СПГС сматра да је таква обавеза двострука, укључујући обавезу да се истрагом утврди судбина и/или локација нестале особе; и обавезу спровођења истраге којом ће моћи да се утврди да ли је смрт проузрокована незаконито, а која ће, такође, довести до идентификације и кажњавања лица одговорних за нестанак и/или смрт несталог лица.

47. СПГС тврди да је у својој судској пракси по питању члана 2, Европски суд за људска права навео да треба узети у обзир потешкоће настале након сукоба и проблеме који су

ограничавали истражне органе у истрази оваквих случајева. У том погледу, СПГС подсећа на пресуду од 15. фебруара 2011. године коју је донео Европски суд за људска права по предмету *Палић против Босне и Херцеговине*, у којој је, у ставу 70, наведено следеће:

„Суд узима у обзир комплексну ситуацију у Босни и Херцеговини, нарочито у првих десет година након рата. У таквој послератној ситуацији, оно што представља немогућ и/или несразмеран терет мора да се мери врло конкретним чињеницама и контекстом. С тим у вези, Суд напомиње да је више од 100.000 људи убијено, скоро 30.000 људи је нестало, а више од два милиона људи је расељено током рата у Босни и Херцеговини. Избор је неизбежно морао да се направи у смислу послератних приоритета и ресурса [...]“.

48. Са становишта СПГС-а, у периоду након сукоба на Косову, УНМИК се суочио са ситуацијом сличном оној у Босни. Многи људи за које се није знало где се налазе отети су, убијени и сахрањени у необележеним гробовима на територији Косова или ван ње, што је умногоме отежало проналажење и повратак њихових посмртних остатака.
49. СПГС објашњава да је јуна 2002. године УНМИК формирао КНЛСМ који је у оквиру свог мандата требало да утврди судбину несталих лица; међутим, он се суочио са многим изазовима на почетку свог рада због претходно урађеног, углавном од стране актера независних од УНМИК-а. Конкретно, СПГС наводи да је сакупљање доказа о ратним злочинима почело са доласком НАТО-а 1999. године, са независним тимовима из неколико земаља који су функционисали под слабом координацијом МКТЈ-а. Недостатак стандардних радних процедура или централизације довео је до проблема са доказима прикупљеним у овој фази. Године 2000, МКТЈ је спровео велику, централизовану, форензичку операцију у ораховачкој мртвачници, где је применио стандардне радне процедуре за све форензичке тимове осим британског, који је функционисао независно у Приштини. СПГС наводи да су, у покушају да покажу да су злочини били систематски и широко распрострањени, тимови МКТЈ извршили обдукције на што је више тела могуће, док су идентификацију вршили у малој мери или је уопште нису вршили; штавише, неидентификована тела која су ексхумирана 1999. године поново су сахрањена на локацијама које још увек нису познате КНЛСМ-у. Након што је МКТЈ окончао своје ангажовање 2000. године, ЈНЛ при полицији УНМИК-а наставио је истраге несталих лица у мањем обиму, „ex-officio, без икакве шире стратегије у погледу оптужнице“. Услед тога, прикупљен је велики број неструктурисаних информација. СПГС наводи да је, узевши у обзир горе описане потешкоће, процес „успостављања система који је у стању да се бави нестанцима и другим озбиљним повредама међународног хуманитарног права био разумљиво постепен у контексту Косова и то начело се огледа у предмету *Палић*, поменутом горе у тексту“. СПГС закључује да се овај поступак ослањао на одређени број актера, а не само на УНМИК, на пример МКНЛ, МКЦК и локалне организације за нестала лица.
50. СПГС даље тврди да је професионална, добро обучена и добро опремљена полиција од фундаменталног значаја за спровођење ефикасних истрага и да таква полиција није постојала на Косову након сукоба. У том полицијском вакууму након завршетка сукоба, УНМИК је морао да испочетка изгради нову Косовску полицијску службу, што представља један дуготрајан и изазован задатак који, према наводу СПГС-а, још увек траје. СПГС такође наводи да се полиција УНМИК-а суочила са бројним изазовима

током вршења функција спровођења закона, које јој је постепено преносио КФОР у периоду 1999-2000. године. У том погледу, он упућује на Годишњи извештај полиције УНМИК-а за 2000. годину, у коме се даје следећи опис ситуације:

„полиција УНМИК-а морала да ради у послератном окружењу у ком је затекла беживотна тела и опљачкане и спаљене куће. Етничко насиље је избијало у виду илегалних исељавања, принудних одузимања имовине, спаљивања кућа и физичког насиља над заједницама широм Косова. Бес и тензија су били јако изражени међу свим етничким групама, а појачавали су их извештаји о несталим и умрлим особама. За полицију УНМИК-а је постао императив да успостави ред и да брзо изгради оквир за упис и истрагу злочина.

Све ово је морало да се уради уз ограничене физичке и људске ресурсе. Пошто је ово била прва извршна мисија у историји УН-а, било је неопходно да се на терену разраде концепт, планирање и спровођење. Због двадесет различитих националности које су учествовале на почетку, полицијским руководиоцима је представљало изазован задатак да установе уобичајену праксу за постизање оптималних резултата у једном високо ризичном окружењу“.

51. СПГС наводи да су припадници међународне полиције УНМИК-а морали да се прилагоде спровођењу истрага на страниј територији и у страниј земљи, са ограниченом подршком Косовске полиције која је још увек била у развоју. Он даље наводи да су ови истражитељи често наилазили на ситуације где појединци који су поседовали релевантне информације о локацији и судбини несталих лица нису желели да открију такве информације. Према наводима СПГС-а „поменута ограничења су спречила [...] полицију УНМИК-а да спроведе све истраге на начин [...] који може да се демонстрира, или који се бар очекује, у државама са боље успостављеним институцијама и без прилива предмета ове природе повезаних са ситуацијом након сукоба“.
52. У погледу овог случаја, у вези са обавезом да пронађе и идентификује нестало лице, СПГС наводи да је у „КНЛСМ-овом спису назначено да су посмртни остаци г. Милана Радића пронађени 12. јула 2000. године и да је извршена њихова ексхумација са гробља Драгодан ... резултати ДНК које је доставила Међународна комисија за нестала лица касније су пружили потврду идентитета ... УНМИК-ов КНЛСМ је отворио истрагу у циљу утврђивања судбине и/или проналажења Милана Радића. Датум идентификације посмртних остатака г. Радића био је 21. март 2005. године, како је назначено у КНЛСМ-овом уверењу о идентификацији од тог датума. Посмртни остаци г. Радића враћени су једном члану породице 25. марта 2005. године и поново су сахрањени 26. марта у Београду“. Дакле, према мишљењу СПГС-а, УНМИК је у потпуности испунио своју обавезу да путем истраге утврди судбину и/или пронађе нестало лице.
53. У погледу истраге усмерене ка идентификацији и довођењу пред лице правде лица одговорних за отмицу и убиство г. Милана Радића, СПГС тврди да су учињени напори да се идентификују и казне одговорна лица. СПГС тврди да су „напори да се контактира жалилац како би се додатно разјасниле неподударности у њеним доказима били неуспешни и да није могао бити пронађен ниједан независан сведок како би се наставило са истрагом“. Он такође тврди да „као што је УНМИК напоменуо у осталим

случајевима несталих лица, уколико сведоци не иступе са веродостојним истражним траговима или уколико се не открију релевантни физички докази, долази до неминовног одуговлачења полицијских истрага услед недостатка доказа. Током периода под разматрањем ХРАП-а, нису иступили додатни сведоци наводног нестанка и истражитељи нису открили ниједан физички доказ који би довео до идентификације починилаца. У тим околностима, УНМИК је испратио све доступне трагове“.

54. СПГС закључује да се у погледу жалбе гђе Кљаић „чини да није постојало кршење процедуралног аспекта члана 2 ЕКЉП. Дакле, жалбу би требало одбацити у потпуности“.
55. Такође, СПГС је обавестио Комисију да ће, због могућности постојања додатних информација у вези са овим предметом, можда доставити додатне примедбе по овом питању. Међутим, с тим у вези, до данашњег дана нису примљени додатни дописи, осим потврде о потпуности достављених истражних списа.

3. Процена Комисије

56. Комисија сматра да се жалилац позива на повреду процедуралне обавезе која проистиче из права на живот, загарантованог чланом 2 Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП) јер УНМИК није спровео ефикасну истрагу у вези са отмицом и убиством г. Милана Радића.

а) Подношење релевантних списа

57. На захтев Комисије, СПГС је 27. марта 2014. године доставио копије докумената везаних за ову истрагу које је УНМИК успео да добије. СПГС је такође напоменуо да постоји могућност постојања додатних информација које се не налазе у достављеним документима, али није навео детаље. Дана 22. априла 2014. године, УНМИК је потврдио Комисији да нису пронађени додатни списи па се тако објављивање може сматрати коначним (видети изнад § 7).
58. Комисија напомиње да је у члану 15 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 наведено да Комисија може затражити од УНМИК-а да поднесе било који документ и да је СПГС обавезан да сарађује са Комисијом и пружи неопходну помоћ, што посебно укључује достављање докумената и информација релевантних за жалбу. У том погледу, Комисија се позива на судску праксу Европског суда за људска права да треба да се извуку закључци на основу понашања тужене стране током поступка, укључујући њен пропуст „да достави информације које има, без одговарајућег објашњења“ (видети предмет *Челикбилек против Турске*, бр. 27693/95, пресуда ЕСЉП од 31. маја 2005, § 56).
59. Комисија такође напомиње да је правилно одржавање истражних списа који се тичу таквих кривичних дела као што су убиства и нестанци, од отварања истрага до њихове предаје, кључно за наставак таквих истрага и пропуст да се то учини могао би стога сâм по себи покренути питања сходно члану 2.
60. Комисија нема разлога да сумња да је УНМИК уложио све напоре како би обезбедио релевантне истражне списе. Међутим, Комисија напомиње да УНМИК није доставио

никакво објашњење због чега би документација могла бити непотпуна нити о томе који делови могу бити непотпуни.

61. Комисија није у позицији да сама провери потпуност примљених истражних списа. Комисија ће стога проценити меритум жалбе на основу докумената који су јој доступни (у том смислу, видети предмет *Чекојев против Русије*, бр. 39358/05, пресуда ЕСЉП од 15. марта 2011, § 146).
- b) *Општа начела која се тичу обавезе спровођења ефикасне истраге сходно члану 2*
62. Комисија напомиње да је позитивна обавеза истраживања нестанака широко прихваћена у међународном праву људских права бар од случаја Интерамеричког суда за људска права (ИАСЉП) *Веласкез-Родригез* (видети случај *Веласкез-Родригез против Хондураса*, пресуда ИАСЉП од 29. јула 1988, серија Ц бр. 4). Комитет за људска права Уједињених нација (КЉП) такође наводи да позитивна обавеза проистиче из члана 6 (право на живот), члана 7 (забрана окрутног и нечовечног поступања) и члана 9 (право на слободу и безбедност особе), тумачено заједно са чланом 2 (3) (право на ефикасан правни лек) МСПП (видети Комитет за људска права при Уједињеним нацијама (КЉП), Општи коментар бр. 6, 30. април 1982, § 4; КЉП, Општи коментар бр. 31, 26. мај 2004, §§ 8 и 18, СГПП/Ц/21/Рев.1/Дод. 13); видети такође, између осталог, КЉП, *Мухамед Ал-Авани против Либијске Арапске Демахирије*, саопштење бр. 1295/2004, разматрања од 11. јула 2007, СГПП/Ц/90/Д/1295/2004). Обавеза истраживања нестанака и убистава такође је утврђена у Декларацији УН-а о заштити свих особа од принудног нестанка (А/Res/47/133, 18. децембар 1992.) и додатно је разрађена у смерницама УН-а као што су Приручник УН-а о ефикасној превенцији и истрази ванправних арбитражних и преких егзекуција (1991) и „Смернице о спровођењу истрага Уједињених нација у вези са наводним масакрима“ (1995). Важност обавезе је потврђена усвајањем Међународне конвенције за заштиту свих особа од принудног нестанка 2006. године, која је ступила на снагу 23. децембра 2010. године.
63. Да би се бавила тврдњама жалиоца, Комисија се осврће на добро утврђену судску праксу Европског суда за људска права о процедуралним обавезама сходно члану 2 ЕКЉП. Суд је сматрао да „Обавеза заштите права на живот сходно члану 2 Конвенције, тумачена заједно са општом дужношћу државе сходно члану 1 Конвенције 'да осигура свакоме унутар [своје] надлежности права и слободе дефинисане у Конвенцији', имплицитно захтева постојање неког облика ефикасне званичне истраге када су појединци убијени“ (видети, *mutatis mutandis*, ЕСЉП, *Мекен и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 27. септембра 1995, § 161, Серија А бр. 324; и ЕСЉП, *Каја против Турске*, пресуда од 19. фебруара 1998, § 86, Извештаји 1998-I; видети такође ЕСЉП, *Јасинскис против Летоније*, бр. 45744/08, пресуда од 21. децембра 2010, § 71). Обавеза спровођења такве истраге проистиче у свим случајевима убистава и осталих сумњивих смртних случајева, без обзира на то да ли су починиоци приватна лица или државни агенти, или су непознати (видети ЕСЉП, *Колевски против Бугарске*, бр. 1108/02, пресуда од 5. новембра 2009, § 191).
64. Европски суд за људска права је такође навео да процедурална обавеза пружања неког облика ефикасне званичне истраге такође постоји када је појединац нестао под околностима опасним по живот и није ограничена на случајеве када је очигледно да је

нестанак проузрокован од стране државног агента (видети ЕСЈП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен у § 41 изнад у тексту, при § 136).

65. Надлежни органи морају сами предузети радње када им се скрене пажња на одређени предмет и не смеју препустити подношење формалне жалбе или преузимање одговорности за спровођење било каквих истражних поступака иницијативи блиских сродника (видети ЕСЈП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, бр. 21689/93, пресуда од 6. априла 2004, § 310, видети такође ЕСЈП, *Исајева против Русије*, бр. 57950/00, пресуда од 24. фебруара 2005, § 210).
66. Успостављајући стандарде ефикасне истраге, Суд је навео да „истрага, поред независности, приступачности за породицу жртве, спровођења разумном брзином и експедитивношћу и пружања довољног елемента јавне критике истраге и њених резултата, такође мора бити ефикасна у смислу да може довести до утврђивања тога да ли је смрт изазвана незаконитим путем и, ако је то случај, до идентификације и кажњавања одговорних лица (видети ЕСЈП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 41; при § 191; видети такође ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, бр. 4704/04, пресуда од 15. фебруара 2011, § 63). То није обавеза пружања резултата, већ употребе средстава. Надлежни органи морају предузети све могуће разумне кораке да би обезбедили доказе који се тичу инцидента, укључујући, између осталог, сведочења очевидаца, форензичке доказе и, када је то применљиво, аутопсију која пружа потпун и тачан запис о повреди и објективну анализу клиничких налаза, укључујући узрок смрти. Сваки недостатак у истрази који спречава да се њоме установи узрок смрти или одговорна особа или особе ствара ризик да таква истрага неће испунити овај стандард (видети ЕСЈП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен горе у тексту, при § 312 и ЕСЈП, *Исајева против Русије*, наведен горе у тексту, при § 212).
67. Конкретно, закључак истражитеља мора да се заснива на подробној, објективној и непристрасној анализи свих релевантних елемената. Пропуст праћења очигледног следа истраге нарушава, у одлучујућој мери, могућност да се њоме утврде околности случаја и идентитет одговорних лица (видети ЕСЈП, *Колеви против Бугарске*, наведен у § 63, при § 201). Међутим, природа и степен разматрања којима се испуњава минимални праг ефикасности истраге зависе од околности конкретног случаја. Они се морају проценити на основу релевантних чињеница и у погледу практичних реалних околности истражних радњи (видети ЕСЈП, *Велсеа и Мазарев. Румуније*, бр. 64301/01, пресуда од 1. децембра 2009, § 105).
68. У том контексту подразумева се услов брзине и разумне експедитивности. Чак и у ситуацијама када можда постоје препреке или потешкоће које спречавају напредак истраге, брза реакција надлежних органа је од кључног значаја за одржавање поверења јавности у њих у погледу поштовања владавине права и спречавања тајних завера или толерисања незаконитих радњи (видети случај *Пол и Одри Едвардс против Уједињеног Краљевства*, предмет бр. 46477/99, пресуда ЕСЈП од 14. марта 2002, § 72, ЕКЈП 2002-II).
69. Посебно у погледу несталих особа које су касније пронађене мртве, Суд је навео да се поступцима ексхумације и идентификације посмртних остатака не исцрпљује обавеза сходно члану 2 ЕКЈП. Суд сматра да „процедурална обавеза која проистиче из

нестанка генерално не престаје све док су локација и судбина особе неизвесни, те је она стога континуираног карактера“ (случај ЕСЈП *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен у § 66 изнад, при § 46; у истом смислу, случај ЕСЈП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 41, § 148, *Аслаканова и остали против Русије*, бр.). 2944/06 и остали, пресуда од 18. децембра 2012, § 122). Међутим, Суд такође наглашава да ова процедурална обавеза „не престаје да постоји чак ни након проналажења тела... Тиме се расветљава само један аспект судбине несталог лица и генерално остаје обавеза да се објасне нестанак и смрт, као и да се идентификује и кривично гони сваки починитељ незаконитих дела који има везе са тим нестанком и смрћу“ (случај *Палић против Босне и Херцеговине*, предмет ЕСЈП наведен изнад, у § 46; у истом смислу ЕСЈП [ВВ], предмет *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад, у § 145). Иако проналажење и накнадна идентификација посмртних остатака жртве сами по себи могу представљати значајан успех, процедурална обавеза сходно члану 2 и даље постоји (видети случај *Палић против Босне и Херцеговине*, предмет ЕСЈП наведен изнад, § 64).

70. Што се тиче захтева за јавни надзор, Суд је даље навео да мора постојати довољан елемент јавног надзора над истрагом или њеним исходима да би се осигурала одговорност у пракси, као и у теорији. Потребан степен јавног надзора може се знатно разликовати од случаја до случаја. Међутим, у свим случајевима, најближи сродник жртве мора бити укључен у поступак у оној мери која је неопходна за заштиту његових или њених легитимних интереса (видети *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен у § 65 изнад, при §§ 311-314; *Исајева против Русије*, наведен изнад у § 65, при §§ 211-214 и случајеве наведене у њему)“. ЕСЈП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, бр. 55721/07, пресуда од 7. јула 2011, § 167, ЕКЈП 2011).
71. Суд је такође истакао огроман значај који ефикасна истрага има у утврђивању истине о ономе што се догодило, не само због породица жртава, већ и због жртава сличних злочина, као и опште јавности, која има право да сазна шта се догодило (ЕСЈП [ВВ], *Ал-Масри против Бивше југословенске Републике Македоније*, бр. 39630/09, пресуда од 13. децембра 2012, § 191). Уједињене нације су такође уверене у значај права на истину. Према речима Генералног секретара УН-а, „право на истину подразумева свест о потпуној и комплетној истини о повредама права и догађајима који су се одиграли, карактеристичним околностима везаним за њих и о учесницима у њима. У случају несталих лица... то подразумева и право на откривање судбине и локације жртве“ (видети Извештај Генералног секретара УН-а, *Нестала лица*, документ УН-а А/67/267, 8. август 2012, § 5; видети такође Савет за људска права УН-а, Резолуције 9/11 и 12/12: *Право на истину*, 24. септембар 2008. и 12. октобар 2009; видети такође Извештај Специјалног известиоца о унапређењу и заштити људских права и основних слобода током борбе против тероризма, Бен Емерсон, *Оквирни принципи за обезбеђивање одговорности јавних функционера за тешка и систематска кршења људских права почињена у контексту државних анти-терористичких иницијатива*; документ УН-а А/НРС/22/52, 1. март 2013.).

c) *Применљивост члана 2 на контекст Косова*

72. Комисија је свесна чињенице да је до отмице и убиства г. Милана Радића дошло убрзо након распоређивања УНМИК-а на Косову непосредно након оружаног сукоба, када су били распрострањени криминал, насиље и мањак безбедности.
73. Са своје стране, СПГС не оспорава да је УНМИК имао обавезу да истражи овај предмет сходно члану 2 ЕКЈП. Међутим, према наводима СПГС-а, јединствене околности које се односе на косовски контекст и распоређивање УНМИК-а у првој фази његове мисије треба да буду узете у разматрање при процени питања да ли је ова истрага у сагласности са чланом 2 ЕКЈП. У суштини, СПГС тврди да на УНМИК није могуће применити исте стандарде који се примењују на државу у уобичајеној ситуацији.
74. Комисија сматра да ово покреће два главна питања: прво питање је да ли стандарди члана 2 настављају да се примењују у ситуацији када постоји сукоб или опште насиље, а друго је да ли треба сматрати да се такви стандарди у потпуности примењују на УНМИК.
75. Што се тиче применљивости члана 2 на УНМИК, Комисија подсећа да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно одређеним инструментима који се тичу људских права, укључујући ЕКЈП. С тим у вези, Комисија је већ закључила да је тачно да се привремени карактер УНМИК-а и тешкоће с њим у вези морају прописно узети у обзир у погледу бројних ситуација, али ни у ком случају се ови елементи не смеју схватити као изговор за смањење стандарда у поштовању људских права, који су прописно уграђени у мандат УНМИК-а (видети случај *ХРАП, Милогорић и остали*, бр. 38/08 и остали, мишљење од 24. марта 2011, § 44; случај *Бериша и остали*, бр. 27/08 и остали, мишљење од 23. фебруара 2011, § 25; случај *Лалић и остали*, бр. 09/08 и остали, мишљење од 9. јуна 2012, § 22).
76. У погледу применљивости члана 2 на ситуације у којима постоји сукоб или опште насиље, Комисија подсећа да је Европски суд за људска права утврдио применљивост члана 2 на постконфликтне ситуације, укључујући оне у земљама бивше Југославије (видети, између осталих примера, случај ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 66 и случај ЕСЈП, *Јуларић против Хрватске*, бр. 20106/06, пресуда од 20. јануара 2011). Суд даље наводи да процедурална обавеза сходно члану 2 наставља да се примењује на „различите безбедносне околности, укључујући оне у контексту оружаног сукоба“ (видети ЕСЈП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, наведен изнад у § 70, при § 164; видети такође случај *Гулеч против Турске*, пресуда ЕСЈП од 27. јула 1998, § 81, Извештаји 1998-IV; случај *Ерги против Турске*, пресуда ЕСЈП од 28. јула 1998, §§ 79 и 82, Извештаји 1998-IV; случај *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен изнад у § 65, при §§ 85-90, 309-320 и 326-330; случај *Исајева против Русије*, наведен изнад у § 65, при §§ 180 и 210; случај *Канлибаши против Турске*, бр. 32444/96, пресуда ЕСЈП од 8. децембра 2005, §§ 39-51).

77. Суд је признао да „када до смрти [и нестанака] које треба истражити према члану 2 дође под околностима општег насиља, оружаног сукоба или побуне, истражитељи могу наићи на препреке и конкретна ограничења могу захтевати употребу мање ефикасних истражних мера или могу довести до одлагања истраге“ (видети случај ЕСЉП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, наведен изнад при §164; ЕСЉП, *Базоркина против Русије*, бр. 69481/01, пресуда од 27. јула 2006, § 121). Суд је ипак закључио да обавеза према члану 2 која се тиче заштите живота подразумева да, чак и у условима нарушене безбедности, морају бити предузети сви разумни кораци како би се обезбедила ефикасна, независна истрага у вези са наводним кршењима права на живот (видети, између много осталих примера, ЕСЉП, случај *Каја против Турске*, наведен у § 63 изнад, при §§ 86-92; ЕСЉП, случај *Ерзи против Турске*, наведен изнад, при §§ 82-85; *Танрикулу против Турске*, ЕСЉП [ВВ], бр. 23763/94, пресуда од 8. јула 1999, §§ 101-110, ЕКЉП 1999-IV; ЕСЉП, *Кашијев и Акајева против Русије*, бр. 57942/00 и 57945/00, пресуда од 24. фебруара 2005, §§ 156-166; ЕСЉП, *Исајева против Русије*, наведен изнад у §§ 215 - 224; ЕСЉП *Мусајев и остали против Русије*, бр. 57941/00 и остали, пресуда од 26. јула 2007, §§ 158-165).
78. Слично томе, КЉП је закључио да се право на живот, укључујући процедуралне гаранције, сматра врховним правом од кога није дозвољено никакво одступање чак ни у ванредним околностима када је угрожен живот нације (видети, КЉП, Општи коментар бр. 6, наведен изнад у § 62, при § 1; КЉП, *Абубакар Амиров и Аизан Амирова против Руске Федерације*, саопштење бр. 1447/2006, разматрања од 22. априла 2009, § 11.2, СГПП/Ц/95/Д/1447/2006). Такође, КЉП је напоменуо применљивост чланова 2 (3), 6 и 7 МСГПП, уз посебни осврт на УНМИК-ову обавезу да спроведе ваљане истраге у вези са нестанцима и отмицама на Косову (видети КЉП, Закључне примедбе Комитета за људска права: Косово (Србија), 14. август 2006, §§ 12-13, СГПП/Ц/УНК/ЦО/1).
79. Комисија разуме потешкоће са којима се УНМИК сусрео током прве фазе свог ангажовања. Комисија напомиње да је одговарајућа важност која је дата питању несталих лица на Косову значила да је УНМИК морао да узме у обзир како хуманитарну, тако и кривичну димензију ситуације. Конкретно, Комисија сматра да су важност која се приписује кривичним истрагама и потешкоће на Косову које су ограничиле могућност истражних органа да спроведу такве истраге, као што је описао СПГС, довеле до тога да од кључног значаја буде да УНМИК од самог почетка успостави окружење које погодује обављању значајних истрага. Ово подразумева успостављање система који обухвата елементе попут приписивања свеобухватне одговорности по питању надзора и праћења напретка истрага, обезбеђивања редовних извештаја о напретку истрага као и поступка прописне предаје случајева међу службеницима или јединицама полиције УНМИК-а. Такав систем би такође требало да узме у обзир потребу за заштитом жртава и сведока (видети, *mutatis mutandis*, случај *P.P. и остали против Мађарске*, бр. 19400/11, пресуда ЕСЉП од 4. децембра 2012, §§ 28-32), као и да се размотри нарочита рањивост расељених лица у периоду након сукоба (видети ЕСЉП [ВВ], *Саргсиан против Азербејџана*, бр. 40167/06, одлука од 14. децембра 2011, § 145; и ЕСЉП [ВВ], *Чигаров и остали против Јерменије*, бр. 13216/05, одлука од 14. децембра 2011, § 146). Иако схвата да је до распоређивања и организовања полиције и правосудног апарата дошло постепено, Комисија сматра да је овај процес завршен 2003. године када је Генерални секретар УН-а описао полицију и

правосудни систем на Косову као системе који „добро функционишу“ и који су „одрживи“ (видети § 16 изнад).

80. Комисија даље напомиње да њен задатак није да испита релевантну праксу или наводне препреке спровођењу ефикасне истраге *in abstracto*, већ само у вези са њиховом конкретном применом на одређене околности везане за ситуацију која је предмет жалбе пред Комисијом (видети ЕСЈП, *Броган и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 29. новембра 1988, § 53, Серија А, бр. 145-Б). Комисија се стога слаже са СПГС-ом да природа и степен разматрања тога да ли ефикасност истраге испуњава минимални праг зависе од околности одређеног предмета. Из тих разлога, Комисија сматра да ће, у погледу сваког предмета, утврдити да ли су предузети сви разумни кораци за спровођење ефикасне истраге као што то налаже члан 2, узимајући у обзир реалне околности истражног посла на Косову.
81. На крају, као одговор на примедбу СПГС-а да се члан 2 мора тумачити тако да се њиме не поставља немогућ или несразмеран терет на надлежне органе, било у контексту полицијских активности или у контексту приоритета и средстава, Комисија узима у обзир да је Европски суд установио да се управо конкретним чињеницама и контекстима мора мерити шта заправо представља немогућ и/или несразмеран терет (видети ЕСЈП, случај *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен у § 66 горе у тексту, при § 70; *Брекнел против Уједињеног Краљевства*, бр. 32457/04, пресуда од 27. новембра 2007, § 62).

d) *Усаглашеност са чланом 2 у овом предмету*

82. У погледу детаља везаних за овај случај, Комисија напомиње чињеницу да су отмица и убиство г. Милана Радића одмах пријављени КФОР-у, органима УНМИК-а и МКЦК-у. Из истражног списка се види да је УНМИК био упознат са његовом отмицом и убиством најкасније 18. септембра 2000. године (видети § 27 изнад).
83. Циљ ове истраге био је да открије истину о околностима отмице и нестанка г. Милана Радића, да утврди његову судбину и да идентификује починиоце. Да би испунили ове циљеве, они који спроводе истрагу били су дужни да траже, прикупе и сачувају доказни материјал; да идентификују могуће сведоке и узму њихове изјаве; да идентификују починиоца/починиоце и изведу их пред надлежни суд утврђен законом.
84. Комисија подсећа да би ефикасне истражне радње морале да се спроводе брзо и експедитивно, где би надлежни органи предузели све разумне кораке и испратили очигледан след истраге како би осигурали доказе везане за инцидент, укључујући, између осталог, сведочење очевидаца, форензичке доказе итд. Истрага такође мора да обезбеди елемент јавног надзора у довољној мери, као и да у разумној мери буде доступна породици жртве. Закључак истражитеља мора да се заснива на подробној, објективној и непристрасној анализи свих релевантних елемената. Штавише, истрага би требало да се повремено преиспита, како би се обезбедило да све доступне информације буду узете у разматрање. Пошто обавеза спровођења истраге није обавеза резултата већ средстава, при оцењивању њене ефикасности треба узети у обзир околности конкретног случаја и практичну реалност истражног рада (видети §§ 66-67 изнад).

85. Комисија напомиње да је од самог почетка истраге било очигледних недостатака у њеном спровођењу. Међутим, у светлу горе описаних напомена у вези са њеном ограниченом временском надлежношћу (видети § 41 изнад), Комисија подсећа да је она надлежна *ratione temporis* да процењује усклађеност истраге са чланом 2 ЕКЉП само за период након 23. априла 2005. године, узимајући у обзир статус предмета тог датума (видети ЕСЉП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 66, при § 70). Период који је предмет разматрања завршава се 9. децембра 2008. године, када је ЕУЛЕКС преузео одговорност у области спровођења правде (видети § 18 изнад).
86. Комисија напомиње са овим у вези да је, према Годишњем извештају УНМИК-ове полиције за 2000. годину, потпуна полицијска извршна власт у области Приштине, укључујући кривичне истраге, била под потпуном контролом полиције УНМИК-а од 19. септембра 1999. године. Дакле, УНМИК је имао одговорност да обезбеди, *прво*, ефикасно и експедитивно спровођење истраге; *друго*, да сав релевантан истражни материјал буде прописно предат органима који преузимају одговорност за истрагу (ЕУЛЕКС); и *треће*, да истражни списи могу да се прате и преузму уколико се појави потреба за тим на било ком каснијем ступњу.
87. Пошто је узела у обзир тврдњу СПГС-а да би спис достављен Комисији могао бити непотпун, као и због његовог пропуста да достави даље објашњење у вези с тим (видети § 54 изнад), Комисија претпоставља да УНМИК не може да гарантује да ли је спис достављен Комисији потпун или не. У случају да није потпун, то би значило да је можда дошло до неке од следећих ситуација: није спроведена прописна истрага; спис није исправно и у потпуности предат ЕУЛЕКС-у; или УНМИК није добио натраг потпун спис од особе тренутно задужене за његово чување. Комисија је већ напоменула да нема разлога да сумња у поштене намере УНМИК-а у настојању да обезбеди потпун истражни спис ради његове процене (видети § 60 изнад). Међутим, Комисија сматра да, без обзира на то које је од ових могућих објашњења применљиво, оно би указало на пропуст који се може директно приписати УНМИК-у, било да се ради о периоду када је он обављао своје извршне функције или у свом садашњем својству.
88. У погледу првог дела процедуралне обавезе којом се утврђује судбина г. Милана Радића, Комисија закључује из списка да су неидентификовани посмртни остаци пронађени 12. јула 2000. године и да је извршена њихова ексхумација са гробља Драгодан у општини Приштина. Дана 19. јула 2000. године, патолог Међународног кривичног трибунала за бившу Југославију (МКТЈ) извршио је обдукцију неидентификованих остатака; патолог је попунио извештај са обдукције у погледу неидентификованих посмртних остатака, у коме се наводи да је узрок смрти „вероватно давлeње“. У извештају такође стоји да су „његове руке биле везане подвезом иза леђа, а око врата је било неколико намотаја беле лепљиве траке, која је могла представљати померен подвез, повез стављен преко уста или повез за очи“. КНЛСМ-ов спис такође садржи ЈНЛ-ов Образац за анте-мортем идентификацију жртве, датиран на 18. септембар 2000. године, у коме су, поред личних података и анте-мортем описа г. Милана Радића, дати име, адреса и број телефона његове сестре – жалиоца. Дана 11. октобра 2000. године, жалилац је обавестила ЈНЛ о отмици свог брата. У извештају се наводи „Према сестриној причи, њен брат је отет 26. јуна 1999. године док је чекао свог пријатеља [С. С.] испред хотела БОЖУР у Приштини... Док су они чекали напољу, дошла су четворица мушкараца у црним ОВК униформама и

одвела их. Од тада никада више нису виђени. Једна женска особа по имену '[С.]' била је сведок догађаја, али је сада напустила земљу у оквиру програма одласка избеглица у САД“. Према наводу из Извештаја, 9. јула 2001. године, ЈНЛ је од жалиоца узео додатне анте-мортем податке. У Извештају се такође наводи да је 2. маја 2002. године породица доставила фотографију (видети изнад §§ 26-27).

89. Спис такође садржи документ КНЛСМ-а, датиран на 21. март 2005. године, под насловом „Потврда идентитета“, у коме стоји да је МКНЛ доставио резултате подударних узорака костију и крви у погледу г. Милана Радића, добијених путем анализе ДНК. Такође, у Извештају се наводи да је патолог КНЛСМ-а обавио преглед посмртних остатака г. Милана Радића и да је упоредио анте-мортем и пост-мортем податке, као и да су резултати потврдили идентитет г. Милана Радића. Истог дана, 21. марта 2005. године, КНЛСМ је издао Уверење о идентификацији којим се потврђује да посмртни остаци припадају г. Милану Радићу, као и смртовницу у којој је наведено да је узрок његове смрти „вероватно давлeње“. У КНЛСМ-овом спису је назначено да су 25. марта 2005. године посмртни остаци г. Милана Радића предати члановима његове породице; 26. марта 2005. године, чланови његове породице сахранили су посмртне остатке у Београду (видети изнад §§ 28-29). Комисија напомиње да УНМИК није дао објашњење о томе шта се десило са посмртним остацима г. Милана Радића у периоду између 19. јула 2000. и 21. марта 2005. године када је КНЛСМ идентификовао посмртне остатке (видети изнад § 26).
90. Комисија напомиње да СПГС тврди да је УНМИК испунио све услове у погледу првог дела процедуралне обавезе. „На основу ових чињеница, УНМИК је испунио своју обавезу да истрагом утврди судбину и/или пронађе нестало лице.“ Он такође тврди да се из КНЛСМ-овог списка види да су посмртни остаци пронађени и ексхумирани, као и да је касније патолог КНЛСМ-а извршио обдукцију и обавио преглед истих како би потврдио његов идентитет. СПГС напомиње да су „посмртни остаци г. Милана Радића враћени једном члану породице 25. марта 2005. године и да су поново сахрањени 26. марта у Београду“ (видети изнад, § 51).
91. Иако се ово, само по себи, мора сматрати достигнућем, Комисија подсећа да се процедурална обавеза сходно члану 2 није завршила са открићем, идентификацијом и накнадном предајом посмртних остатака г. Милана Радића, нарочито због тога што су на њима били видљиви знаци насилне смрти. Комисија се сада осврће на истрагу коју је спровела полиција УНМИК-а у циљу идентификације починилаца и њиховог извођења пред лице правде, што представља други елемент процедуралне обавезе из члана 2 ЕКЉП.
92. Комисија има у виду да је код сваке истраге, а нарочито код истраге нестанка у околностима опасним по живот, почетна фаза од кључне важности и да она мора да испуни два главна циља: утврђивање правца истраге и обезбеђивање очувања и прикупљања доказа за евентуалан судски поступак (видети мишљење Комисије по сличном питању изражено у предмету X, бр. 326/09 и остали, мишљење од 6. јуна 2013, § 81).
93. У том погледу, Комисија подсећа на изјаву жалиоца да је одмах пријавила отмицу и убиство г. Милана Радића МКЦК-у, УНМИК-у и КФОР-у (видети § 21 изнад). Као што је горе утврђено, УНМИК је сазнао за отмицу и убиство г. Милана Радића најкасније

18. септембра 2000. године, будући да је УНМИК-ова полиција до тада покренула истрагу по том предмету (видети § 27 изнад). Међутим, полиција УНМИК-а није одмах спровела никакве активности осим, вероватно, почетне процене информација и уписа предмета.
94. Комисија напомиње да је до 11. октобра 2000. године полиција УНМИК-а поседовала скоро све неопходне информације, укључујући комплетан жалиочев опис отмице њеног брата као и податке о два могућа сведока, С. С. и С. (видети изнад § 27). У сваком случају, једина суштинска активност коју је предузела полиција УНМИК-а у овом случају била је примање информација од жалиоца. У спису не постоји доказ да је полиција УНМИК-а узела формалну изјаву сведока од жалиоца нити да је покушала да пронађе сведока С. С. који је можда отет заједно са г. Миланом Радићем. У спису такође не постоји доказ да је учињен било какав покушај да се пронађе сведок С. и да се од ње узме званична изјава сведока пошто је она очигледно била присутна приликом отмице г. Милана Радића. Изјава особе С. била је очигледан след истраге који је полиција УНМИК-а требало да покуша да испрати.
95. Комисија напомиње у овом контексту да се из истражног списка види само један додатни покушај полиције УНМИК-а да контактира жалиоца. Конкретно, у ЈРЗ-овом „Извештају о анте-мортем истрази“, датираном на 5. децембар 2004. године стоји да је „МПС покушао да контактира сестру НЛ, али то није било могуће“. Не постоје додатне информације о томе зашто није било могуће контактирати је и Комисија сматра да је ово неубичајено с обзиром на то да је полиција УНМИК-а већ поседовала њен број телефона и адресу (видети изнад § 27), а само три месеца касније, полиција УНМИК-а је успела да контактира њену породицу како би предала посмртне остатке њеног брата (видети изнад § 29). Слично томе, не постоје подаци о томе да је МПС начинио било какве напоре да контактира било ког од блиских сродника жртве како би узео њихове званичне изјаве, или друге релевантне особе попут блиских сродника С. С, или обавио претрагу хотела Божур у потрази за било којом другом особом која је можда била сведок отмице г. Милана Радића.
96. У погледу аргумента СПГС-а да је УНМИК отворио и водио истрагу да би утврдио да ли је било отмице г. Милана Радића и идентификовао и извео пред лице правде лица која су одговорна (видети § 53 изнад), Комисија констатује да, као што је приказано горе у тексту, спис не одражава ниједну суштинску радњу предузету ради остваривања тих циљева.
97. Комисија такође подсећа на аргумент СПГС-а да је „неминовно да се полицијске истраге одуговлаче због недостатка доказа, уколико сведоци не иступе са информацијама или се не открију физички докази У периоду под разматрањем ХРАП-а, нису се појавили додатни сведоци о наводном нестанку нити су истражитељи могли да открију физичке доказе који би довели до идентификације починилаца“ (видети изнад § 53). Комисија констатује да није прикладно одбити испитивање потенцијалних сведока само због тога што полиција претпоставља да они неће бити „независни“ (видети изнад § 53). У том погледу, Комисија мора да напомене да у почетној фази скоро сваке истраге недостаје значајан број информација. Проналажење неопходних информација како би се попуниле ове празнине јесте главни циљ сваке истражне активности. Дакле, истражни органи не би требало да користе недостатак информација

као аргумент да оправдају своју неактивност. Спис који је био доступан Комисији не приказује ниједну такву активност. Стога се чини да је, уместо да активно трага за информацијама и траговима, полиција УНМИК-а једноставно чекала да се додатне информације појаве саме од себе. У овој ситуацији, то је могло довести до губитка потенцијалних доказа (видети, на пример, ХРАП, предмет *П. С*, бр. 48/09, мишљење од 31. октобра 2013, § 107).

98. Према мишљењу Комисије, овај случај је затворен без било какве радње предузете од стране ЈНЛ-а због изостанка информација у почетној фази (видети § 30 изнад). У том погледу, Комисија подсећа на свој став по питању категоризације предмета у „активне“ и „неактивне“ – наиме, да би „требало извршити категоризацију истраге тек након што се спроведе минимум могућих истражних активности и изврши прикупљање и анализа доступних информација“ (видети нпр. случај *Б. А*, бр. 52/09, мишљење ХРАП-а од 14. фебруара 2013, § 82). У овом случају, такво давање приоритета није требало да се обави у најранијим фазама, пре него што је са жалиоцем и сведоцима обављен званичан разговор о околностима везаним за отмицу, нарочито због тога што је до ње дошло у околностима очигледно опасним по живот, и пре него што су прикупљени сви докази до којих се могло доћи.
99. Комисија у овом контексту напомиње да уколико се информације не обрађују, не развијају или не поткрепљују другим доказима и не ставе у одговарајући облик, ма колико ваљане те информације биле у односу на злочин који је под истрагом, оне неће моћи да допринесу његовом решавању. Да би биле прихваћене на суду, информације морају да постану докази, а то је остварљиво једино путем истражних активности које се предузимају у складу са применљивим законима кривичног поступка. У овом случају, изгледа да полиција уопште није учинила никакве напоре у том правцу (видети нпр. ХРАП, *Тодоровски*, бр. предмета 81/09, мишљење од 31. октобра 2013. године, § 116).
100. У погледу периода под њеном правном надлежношћу, почевши од 23. априла 2005. године, Комисија напомиње да је након тог критичног датума настављен пропуст спровођења неопходних истражних радњи, укључујући и оне у почетној фази истраге. У складу с тим, недостаци који су постојали до тог датума нису отклоњени. Стога, складу са настављеном обавезом спровођења истраге (видети § 69 изнад), процена целокупне истраге доведена је под период надлежности Комисије.
101. Комисија такође сматра да је полиција УНМИК-а, пошто лица одговорна за злочин нису била идентификована, имала обавезу да користи средства која су јој на располагању како би редовно пратила напредак истраге да би била сигурна да ништа није занемарено и да је сваки нови доказ узет у разматрање и како би обавестила сроднике о напретку истраге.
102. Комисија закључује из списка да је ЈИРЗ једном обавио преглед истраге, 5. септембра 2008. године, уз попуњавање документа под насловом „Извештај о прегледу анализе случаја“. У овом прегледу не постоји доказ да је разматрана или спроведена било каква додатна истражна активност. Под насловом документа „Коментари службеника који је размотрио предмет“ стоји да је дотични службеник предложио да статус предмета остане затворен, а наведен очигледан разлог томе био је да је ЈНЛ идентификовао посмртне остатке г. Милана Радића (видети изнад § 33).

103. Према мишљењу Комисије, није било адекватног и темељног разматрања овог случаја. Уместо тога, изгледа да је разматрање случаја обављено као пука формалност, будући да полиција није идентификовала очигледне празнине у истражном поступку и да је занемарила доступне податке па је тако наставила грешке које је начинио претходни истражитељ.
104. Очигледан изостанак било какве хитне реакције полиције УНМИК-а и било какве адекватне радње у каснијим фазама могао је указати починиоцима на то да надлежни органи нису могли, или нису били вољни, да истраже таква кривична дела. Такав став надлежних органа према најозбиљнијим злочинима у било ком друштву, а нарочито у околностима након сукоба, неминовно ствара културу некажњивости међу починиоцима злочина и може само да доведе до погоршања ситуације. Проблеми са којима се УНМИК сусрео на почетку своје мисије, који су размотрени изнад, не оправдавају такву неактивност, било на почетку или касније.
105. Комисија је свесна чињенице да дужност спровођења истраге није прекршена једноставно због тога што истрага није довела до задовољавајућег резултата. Ипак, таква истрага мора да се спроведе на озбиљан начин и не сме да буде пука формалност. Комисија сматра да, узимајући у обзир околности из овог предмета, УНМИК није предузео све разумне кораке како би идентификовао починиоце и извео их пред лице правде. У том погледу, Комисија сматра да истрага није била одговарајућа и није била усклађена са захтевима брзине, експедитивности и ефикасности (видети § 66 изнад), као што то налаже члан 2 ЕКЈП.
106. Што се тиче захтева за јавни надзор, Комисија подсећа да члан 2 такође захтева укључивање блиског сродника жртве у истрагу у мери која је неопходна да се заштите његови или њени легитимни интереси.
107. Као што је горе наведено, у истражном спису се не види ниједан покушај полиције УНМИК-а да контактира блиске сроднике г. Милана Радића. Једини контакт са жалиоцем остварио је ЈНЛ, када је прикупио анте-мортем податке 18. септембра 2000. и 11. октобра 2000. године, када је жалилац доставила додатне чињеничне податке ЈНЛ-у о отмици њеног брата (видети изнад § 27). У том погледу, Комисија је већ напоменула да се из истражног досијеа види да није било никаквог даљег контакта између УНМИК-а и жалиоца у вези са истрагом (видети изнад § 94). Комисија дакле сматра да истрага уопште није била отворена за јавни надзор, како то налаже члан 2 ЕКЈП.
108. У светлу мана и недостатака који су горе описани, Комисија закључује да УНМИК није спровео ефикасну истрагу отмице и убиства г. Милана Радића. У складу с тим, постојало је кршење процедуралног аспекта члана 2 ЕКЈП.

V. ЗАКЉУЧНИ КОМЕНТАРИ И ПРЕПОРУКЕ

109. У светлу закључака Комисије о овом предмету, Комисија је мишљења да је потребан неки облик накнаде.

110. Комисија напомиње да принудни нестанци и самовољне егзекуције представљају озбиљна кршења људских права која се морају истражити и судски процесуирати под било каквим околностима. Комисија такође напомиње да је УНМИК, као територијална управа на Косову од 1999. године до 2008. године, имао примарну одговорност да ефикасно истражи и кривично гони лица одговорна за убиства, отмице и нестанке у околностима опасним по живот. Његов пропуст да то учини представља даље озбиљно кршење права жртве и њених сродника, поготово права на утврђивање чињеница.
111. Комисија истиче забринутост самог СПГС-а да су неадекватна средства, поготово на почетку УНМИК-ове мисије, довела до тога да испуњавање УНМИК-ових обавеза у погледу људских права буде тешко достигну.
112. Уобичајено би била одговорност УНМИК-а да предузме одговарајуће мере како би стао на крај запаженом кршењу права и, колико је то могуће, исправио последице истог. Међутим, као што је Комисија напоменула горе у тексту (видети § 18), одговорност УНМИК-а која се тиче судства на Косову завршила се 9. децембра 2008. године, када је ЕУЛЕКС преузео потпуну радну контролу у области владавине права. УНМИК стога није више у позицији да предузима мере које ће имати директан утицај на истраге које су још увек на чекању пред ЕУЛЕКС-ом или локалним властима. Такође, након проглашења независности од стране Привремених институција самоуправе Косова 17. фебруара 2008. године и касније, ступањем на снагу косовског устава 15. јуна 2008. године, УНМИК је престао да обавља извршне функције на Косову и та чињеница је ограничила његову могућност да пружи пуну и ефикасну репарацију за извршену повреду права, како је то прописано утврђеним начелима међународног права о људским правима.
113. Комисија сматра да ова чињенична ситуација не ослобађа УНМИК од одговорности да исправи, што је могуће више, последице кршења права за која је одговоран.

У погледу жалиоца и предмета, Комисија сматра прикладним да УНМИК:

- У складу са судском праксом Европског суда за људска права у вези са ситуацијама ограничене надлежности државе (видети ЕСЉП [ВВ], *Иласку и остали против Молдавије и Русије*, бр. 48787/99, пресуда од 8. јула 2004, *ЕКЉП*, 2004-VII, § 333; ЕСЉП, *Ал-Садун и Муфди против Уједињеног Краљевства*, бр. 61498/08, пресуда од 2. марта 2010, § 171; ЕСЉП [ВВ], *Катан и остали против Молдавије и Русије*, бр. 43370/04, 8252/05 и 18454/06, пресуда од 19. октобра 2012, § 109), мора тежити томе да, уз сва дипломатска средства која су му доступна у односу на ЕУЛЕКС и косовске власти, добије уверавања да ће истраге које се односе на случај који се овом приликом разматра бити настављене у складу са захтевима ефикасне истраге предвиђеним чланом 2, да ће се утврдити околности везане за отмицу и убиство г. Милана Радића и да ће починиоци бити изведени пред лице правде. Жалилац и/или други блиски сродници треба да буду обавештени о том поступку и да добију увид у релевантну документацију, уколико је потребно;
- Јавно призна, у разумном року, одговорност у вези са пропустом УНМИК-а да адекватно истражи отмицу и убиство г. Милана Радића и јавно се извини жалиоцу и њеној породици у вези са тим;

- Предузме одговарајуће кораке за исплату адекватне надокнаде жалиоцу за моралну штету коју је претрпела због УНМИК-овог пропуста да спроведе ефикасну истрагу.

Комисија такође сматра да је прикладно да УНМИК:

- У складу са Резолуцијом Генералне скупштине УН-а о „Основним начелима и смерницама у вези са правом на правни лек и репарацију за жртве грубог кршења међународног права које се тиче људских права и озбиљног кршења међународног хуманитарног права“ (А/Res/60/147, 21. март 2006. године), предузме одговарајуће кораке, путем других институција повезаних са УН-ом које раде на Косову, домаћих органа и невладиних организација, ради остваривања потпуног и свеобухватног програма репарације, укључујући реституцију, компензацију, рехабилитацију, сатисфакцију и гаранцију да се тако нешто неће поновити, за жртве из свих заједница које су претрпеле озбиљне повреде људских права током и након сукоба на Косову;

- Предузме одговарајуће кораке код надлежних органа Уједињених нација, укључујући Генералног секретара УН-а, ка додељивању одговарајућих људских и финансијских ресурса како би се осигурало да Уједињене нације увек поштују стандарде међународних људских права, укључујући и ситуације када обављају административне и извршне функције на некој територији, и да обезбеди ефикасно и независно надгледање;

ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА,

Комисија, једногласно,

1. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА ЈЕ ДОШЛО ДО КРШЕЊА ПРОЦЕДУРАЛНЕ ОБАВЕЗЕ СХОДНО ЧЛАНУ 2 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА;

2. ПРЕПОРУЧУЈЕ ДА УНМИК:

- a. ТРАЖИ ОД ЕУЛЕКСА И ДРУГИХ НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА НА КОСОВУ ДА ПРЕДУЗМУ СВЕ МОГУЋЕ КОРАКЕ КАКО БИ ОСИГУРАЛИ ДА СЕ КРИВИЧНА ИСТРАГА У ВЕЗИ СА ОТМИЦОМ И УБИСТВОМ Г. МИЛАНА РАДИЋА НАСТАВИ У СКЛАДУ СА ЧЛАНОМ 2 ЕКЉП И ДА ПОЧИНИОЦИ БУДУ ИЗВЕДЕНИ ПРЕД ЛИЦЕ ПРАВДЕ;**
- b. ЈАВНО ПРИЗНА ОДГОВОРНОСТ ЗА СВОЈ ПРОПУСТ ДА СПРОВЕДЕ ЕФИКАСНУ ИСТРАГУ У ВЕЗИ СА ОТМИЦОМ И УБИСТВОМ Г. МИЛАНА РАДИЋА И ЈАВНО СЕ ИЗВИНИ ЖАЛИОЦУ;**
- c. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ ЗА ИСПЛАТУ ОДГОВАРАЈУЋЕ НАДОКНАДЕ ЖАЛИОЦУ И ЊЕНОЈ ПОРОДИЦИ ЗА ПРЕТРПЉЕНУ**

**МОРАЛНУ ШТЕТУ У ВЕЗИ СА УСТАНОВЉЕНИМ ПОВРЕДАМА ЧЛАНА 2
ЕКЉП;**

- d. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ КА ОСТВАРИВАЊУ ПОТПУНОГ И
СВЕОБУХВАТНОГ ПРОГРАМА РЕПАРАЦИЈЕ;**
- e. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ У УЈЕДИЊЕНИМ НАЦИЈАМА
КАО ГАРАНЦИЈУ ДА СЕ ИСТА СИТУАЦИЈА НЕЋЕ ПОНОВИТИ;**
- f. ОДМАХ ПРЕДУЗМЕ ЕФИКАСНЕ МЕРЕ ЗА ПРИМЕНУ ПРЕПОРУКА
КОМИСИЈЕ И ОБАВЕСТИ ЖАЛИОЦА И КОМИСИЈУ О ДАЉЕМ РАЗВОЈУ
ОВОГ ПРЕДМЕТА.**

Андреј Антонов
Извршни службеник

Марек Новицки
Председавајући

СКРАЋЕНИЦЕ И АКРОНИМИ

ЦЈКИ – Централна јединица за кривичну истрагу
СГПП – Међународни споразум о грађанским и политичким правима
ОП – Одељење правде
ОЈТ – Окружно јавно тужилаштво
ЕКЉП – Европска конвенција о људским правима
ЕСЉП – Европски суд за људска права
ЕУ – Европска унија
ЕУЛЕКС – Мисија владавине права Европске уније на Косову
СРЈ – Савезна Република Југославија
БЈРМ – Бивша југословенска република Македонија
ХРАП – Саветодавна комисија за људска права
КЉП – Комитет за људска права Уједињених нација
ГШ – Главни штаб
ИАСЉП – Интерамерички суд за људска права
МКНЛ – Међународна комисија за нестала лица
МКЦК – Међународни комитет Црвеног крста
МКТЈ – Међународни кривични трибунал за бившу Југославију
МПС – Међународни полицијски службеник
КФОР – Међународне безбедносне снаге (обично познате као косовске снаге)
ОВК – Ослободилачка војска Косова
МоР – Меморандум о разумевању
ЈНЛ – Јединица за нестала лица
НАТО – Северно-атлантски споразумни савез
КНЛСМ – Канцеларија за нестала лица и судску медицину
ОЕБС – Организација за европску безбедност и сарадњу
РИЈ – Регионална истражна јединица
СИЈ – Специјална истражна јединица безбедности УНМИК-а
СПГС – Специјални представник Генералног секретара
УН – Уједињене нације
УНХЦР – Високи комесар Уједињених нација за избеглице
УНМИК – Привремена административна мисија Уједињених нација на Косову
КПИЖ – Комисија за проналажење и идентификацију жртава
ЈИРЗ – Јединица за истрагу ратних злочина